

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

6. Савчин Г. Я., Цмоць У. О. Сучасні механізми протидії торгівлі людьми: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 грудня 2020 року). Львів: ЛьвДУВС, 2020. 180 с.

7. A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine. URL :https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Anti-Trafficking%20Plan_en.pdf

Ключові слова: торгівля людьми, міжнародно-правові договори, міжнародне співробітництво, права людини, конвенції, рабство, злочини.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

Грігуца Яна Сергіївна

здобувачка вищої освіти 4-го курсу

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ

Права жінок у мусульманських країнах є складним і багатогранним питанням, що охоплює різні аспекти релігійних, культурних і правових норм. Іслам як релігія має значний вплив на формування суспільних відносин, у тому числі на статус жінок. Водночас існують значні відмінності в тлумаченні та застосуванні ісламського права в різних мусульманських країнах, що впливають на права жінок.

Ісламські релігійні тексти, такі як Коран і хадиси, містять положення про права та обов'язки жінок. Коран визнає рівність чоловіків і жінок перед Богом,

але також визначає різні ролі чоловіків і жінок у суспільстві. Коран є першим джерелом ісламського права, це священна книга, запис одкровенень Аллаха, переданих через Пророка Мухаммада. Коран містить два положення. Перше – це детальний набір правил, що стосуються, наприклад, шлюбу, спадщини та сім'ї. Друге містить основні принципи і загальні цілі, які мають лежати в основі певних рішень. Наприклад, жінки мають право на освіту, власність і спадщину, але їхні права можуть бути обмежені в питаннях шлюбу, розлучення та опіки над дітьми. Хадиси – це записи висловлювань пророка Мухаммада.

Правовий статус жінок у мусульманських країнах значною мірою залежить від того, як держава тлумачить і застосовує ісламське право (шаріат). У деяких країнах, таких як Саудівська Аравія та Іран, де шаріат є основою правової системи, права жінок сильно обмежені [6].

З іншого боку, такі країни, як Туреччина і Туніс, мають більш світські правові системи, де права жінок захищені законом. У Тунісі, наприклад, жінки мають такі ж права, як і чоловіки, у питаннях шлюбу, розлучення та опіки над дітьми.

Останніми роками світ був шокований ситуацією в Афганістані. Після захоплення влади в країні талібами (екстремістський рух, що виник у 1994 році і прийшов до влади в серпні 2021 року) правовий статус жінок назвали «цвинтарем жіночих мрій» [1]. Наприкінці серпня 2024 року «Талібан» видав новий релігійний закон, який забороняє жінкам публічно читати священну книгу ісламу – Коран.

Новий закон, затверджений верховним лідером Талібану Хібатуллою Ахунзадою, передбачає, що жінки повинні закривати своє тіло, в тому числі обличчя, щільним одягом у громадських місцях, «щоб не спонукати чоловіків до гріха і аморальності» [1]. Жіночі голоси також розглядаються як знаряддя зла, і тому їх не можна чути в громадських місцях згідно з новими обмеженнями. Жінкам також заборонено співати або читати вголос, навіть у приватній обстановці власного будинку.

Згідно з новим законом, «доросла жінка зобов'язана прикривати свій голос, обличчя і тіло, коли вона виходить на вулицю без необхідності» [1]. Крім того, жінки не повинні дивитися в очі чоловікам, окрім близьких родичів, а водії таксі будуть покарані, якщо погодяться перевозити жінок без присутності чоловіка.

Жінки і дівчата, які не дотримуються цих обмежень, можуть бути затримані і покарані на власний розсуд представниками Талібану, відповідальними за виконання нового закону.

«Поліція моралі» Талібану, що розглядається як продовження найбільш консервативних структур режиму, отримала безпрецедентні повноваження в столиці Кабулі та інших містах. Офіцери спостерігають за автобусними зупинками і торговими центрами, шукаючи тих, хто порушує суворий «дрес-код», сміється або підвищує голос. У п'ятницю, святий день для мусульман, співробітники «поліції моралі» переслідують жінок у різних частинах Кабула (столиці Афганістану). Афганців звинувачують у тому, що вони заважають чоловікові, який керує магазином, вчасно потрапити до мечеті на молитву [3]. Жінки також почали рідше з'являються на афганському телебаченні.

Невдовзі після того, як таліби прийшли до влади, вони заборонили дівчатам ходити до школи після шостого класу. Водночас жінки втратили можливість навчатися в університетах. Незважаючи на суворі обмеження, деякі жінки продовжували відвідувати деякі заняття, зокрема з англійської мови. Однак пізніше «поліція моралі» Талібану винесла попередження вчителям [3].

Роза Отунбаєва, Спеціальна посланниця ООН в Афганістані, засудила цю заборону, заявивши, що «Талібан» розширив свої «неприйнятні обмеження» прав жінок і дівчат, відколи захопив владу в серпні 2021 року [2].

Таліби стверджують, що їхні закони засновані на шаріаті (ісламському праві). Але існує багато інтерпретацій шаріату, і не всі мусульмани погоджуються з радикальним підходом талібів. Багато ісламських вчених кажуть, що деякі обмеження, накладені Талібаном, є надмірними і не мають достатнього релігійного обґрунтування [1].

Іслам підкреслює важливість співчуття, толерантності та справедливості. Однак багато законів Талібану, особливо щодо жінок і меншин, суперечать цим принципам. Заборони на освіту та працевлаштування жінок і жорстоке поводження з етнічними меншинами суперечать ісламському вченню про те, що всі люди рівні перед Богом.

Ісламське право традиційно формулюється після консультацій з улемами (ісламськими вченими). Таліби часто приймають рішення одноосібно, без консультацій з уповноваженими ісламськими лідерами [1].

Афганістан ратифікував низку міжнародних договорів з прав людини, в тому числі Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. Законодавство Талібану суперечить багатьом положенням цих пактів.

У Загальній Декларації прав людини (яку в 1948 році підтримав Афганістан та інші країни мусульманського світу) містяться у статтях з 1 по 11 природні права людини. До них відносяться: право на життя, на свободу, особисту недоторканність, репутації, честі, недоторканності житла, право на захист своїх прав, рівності усіх людей без дискримінації [5, с. 105]. Не зважаючи на підтримку декларації, мусульманські країни активно її порушують, особливо це стосується статті 1 – «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства, та статті», та статті 2 – «кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища». Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті тощо [4].

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, підписана Афганістаном 14 серпня 1980 року і ратифікована 5 березня 2003 року, забороняє всі форми дискримінації щодо жінок. Законодавство Талібану прямо порушує цю Конвенцію і систематично дискримінує жінок у всіх аспектах життя [6].

Окрім цього, жінки зазнають дискримінації і в інших мусульманських країнах:

Саудівська Аравія: жінкам було заборонено водити автомобіль до 2018 року, для подорожей, відкриття банківського рахунку або отримання медичної допомоги жінки повинні мати дозвіл чоловіка-опікуна, носіння хіджабу або абаї (довга чорна мантія).

Іран: зобов'язання носити хіджаб (жіночий одяг в ісламі, призначений для приховування тіла, фігури) у публічних місцях, обмеження в навчанні і професійній діяльності.

Пакистан: практикування вбивства за поведінку, яка є «ганьбою для сім'ї» жінки, відсутність права обирати собі чоловіка, примус до шлюбу.

Судан: носіння традиційного ісламського одягу, обмеження щодо професійної діяльності [6].

Перелік мусульманських країн в яких жінки та дівчата обмежуються в правах є доволі великим та вражаючим для сприйняття сучасної людини. Незважаючи на всесвітній розголос питання прав жінок та розвиток феміністичного руху, жінки зазнають дискримінації та цькування кожен день, і незважаючи на стрімкий рух цивілізованого суспільства до рівності та поваги до людей незалежно від статі, раси, кольору шкіри тощо, в багатьох країнах порушуються всі можливі норми, права та свободи людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Annie Kelly, Zahra Joya. Frightening Taliban law bans women from speaking in public». URL :<https://www.theguardian.com/global-development/article/2024/aug/26/taliban-bar-on-afghan-women-speaking-in-public-un-afghanistan>

2. Diego A. Ruiz Palmer. «Діяльність НАТО в Афганістані, 2003-2021 роки: погляд планувальника». NATO review. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2023/06/20/dyal-nst-nato-v-afganstan-2003-2021-roki-poglyad-planuval-nika/>

3. Rick Noack. «Taliban begins enforcing new draconian laws, and Afghan women despair». The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2024/09/15/taliban-afghanistan-laws-women-rights>

4. Загальна декларація прав людини.ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

5. Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с.

6. Гринчак А. А., Гринчак С. В. Права людини в ісламському праві й інтеграція мусульман у європейських державах. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162.

Ключові слова: мусульманство, іслам, шаріат, права жінок, талібан, обмеження, заборона, Коран.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Федорова Тетяна Сергіївна.

РОЛЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	57
Рачок Анна Ігорівна	
МІСЦЕ ООН ТА МЕХАНІЗМ РОБОТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
СЕКЦІЯ № 3. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	66
Антонюк Софія Любомирівна	
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ.....	66
Глебова Катерина Валеріївна	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	71
Гриньків Ігор Віталійович та Габрук Ярослав Олегович	
ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ СУЧАСНОСТІ.....	76
Грищенко Дарія Андріївна	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	79
Грігуца Яна Сергіївна	
ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ.....	84
Дідух Анастасія Сергіївна	
РОЛЬ РАДИ ЄВРОПИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	90
Дробот Вікторія Вікторівна	
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	93
Жилка Анастасія Миколаївна	
ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	97
Жук Станіслав Сергійович	
ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.....	101
Іваськова Дарія Сергіївна	
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ СТАНДАРТИ ТА ВИКЛИКИ.....	105
Каліновська Катерина Станіславівна	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ.....	109
Капітоненко Ангеліни Сергіївни	